

Плахотнюк В. О.
студентка II курсу
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Науковий керівник: **Сітко А. В.**
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ

Проблема адекватного перекладу на сьогодні є однією з найбільш актуальних у галузі перекладознавства та потребує детального дослідження. Відомо, що процес перекладу є не просто заміною елементів однієї мови елементами іншої мови, адже це складний процес, який містить в собі ряд труднощів. Одним із завдань сучасного перекладознавства як науки, є встановлення принципів декодування та кодування вербального матеріалу при переході від однієї мовної картини світу до іншої [3, с. 199].

Власні назви або оніми є об'єктом вивчення ономастики. Адекватне відтворення власних назв є одним із першочергових завдань перекладача, адже дозволяє розкрити систему образів, закодovаних у тексті оригіналу. Актуальність теми зумовлена поширеністю та різноманітністю власних назв у мовах та недостатнім вивченням деталей їх перекладу.

Як справедливо стверджується, власні назви відіграють неабияку роль у нашому житті. Саме тому вони викликають інтерес з боку лінгвістичної спільноти, складаючи невід'ємну частину нашого повсякденного життя. Будучи мовними одиницями, власні назви беруть участь у формуванні картини світу. Ономастична лексика – особливий тип семантики, що порізному проявляється на цих рівнях. Ономастичний простір розглядають як суму власних назв, що вживаються в мові даного народу в певний історичний період для найменування об'єктів [1, с. 124].

Важливо не лише коректно підібрати слово, а й зберегти семантичну, синтаксичну та морфологічну відповідність. Власні назви в перекладі мають бути адаптовані до мови та культури цільового тексту. Прийомами, які стають в нагоді перекладачеві, є трансформації. Перекладацькі трансформації (заміни) використовують через частково спільні чи відмінні риси англійської та української мов.

Для перекладу власних назв найчастіше використовуються лексичні трансформації: транскрибування, транслітерація, калькування. При транскрибуванні літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови. Прикладами можуть бути слова *Нью-Йорк (New York) та Нью-Джерсі (New Jersey)*. Щодо транслітерації, то цьому прийому характерна передача слова вихідної мови по літерах. Цю трансформацію застосовують для перекладу власних назв релігійних текстів, зокрема, біблійних. Наприклад, *Марія (Mariya), Адам (Adam)*. Калькування полягає в заміні складових частин слова чи словосполучення прямими відповід-

никами. Його зазвичай використовують для відтворення топонімів, що складаються із двох та більше слів. Прикладом може слугувати *Білий Дім (White House)* [2, с. 21].

Для адаптації власних назв перекладачі іноді вдаються до прийому додавання. Це необхідно для уточнення незрозумілої інформації [4]. Наприклад, при відтворенні власної назви перекладач може вносити свій коментар у вигляді загальної назви: *Utah – умат Юта, Імерис – компанія Імеріс*.

Функціональну аналогію використовують при перекладі власних назв у прислів'ях, приказках та фразеологізмах [4]. Наприклад, «*Jack of all trades*» можна перекласти як «*Майстер на всі руки*». Усному перекладу власних назв притаманне евфонічне відтворення. Тобто назва може бути змінена для милозвучності. Така трансформація може бути спричинена відсутністю певного звуку в мові. Наприклад, при перекладі на іспанську звук «j» замінюють на /x/ (h). Також при перекладі власних назв на французьку може випускатися початковий звук /h/, так як це відповідає їхнім правилам фонетики.

Перекладач має зважати на морфологічні особливості мовлення, а саме на будову слова. Деяким мовам можуть бути притаманні усталені суфікси та закінчення. Наприклад, при перекладі на італійську імена людей мають закінчення «o»: *Вольфганг Амадей Моцарт – Volfgango Amedeo Mozart, Карл Діккенс – Carlo Dickens*.

Культурні особливості можуть спричиняти непорозуміння при перекладі власних назв. Одним із прикладів може бути «of» у назвах англійських навчальних закладів. Наприклад *Florida University – це університет, в той час як the University of Florida – це дослідницький інститут*.

Потрібно враховувати походження тої чи іншої назви. Тому мають місце екстралінгвістичні знання перекладача. Від етимології слова залежить, який тип перекладацьких трансформацій потрібно використати. Наприклад, імена грецького і латинського походження, переважно, не змінюються, тобто перекладаються за допомогою транслітерації.

Можуть траплятися паралельні варіанти перекладу власних назв на одну й ту ж мову. Наприклад ім'я Василь можна перекласти на англійську як *Vasyl, Vasyliy, Vassyly, Vassylii*, а зважаючи на його грецьке походження – навіть *Basyl*.

Власні назви є невід'ємною складовою всіх стилів мовлення. Тому специфіку стилю також потрібно враховувати. Наприклад, при перекладі художніх текстів часто використовують доместикацію, тому імена героїв можуть бути повністю змінені. В наукових та публіцистичних текстах власні назви мають бути відтворенні з особливою точністю, так як це впливає на головну ідею повідомлення та має офіційний характер. У розмовному стилі також можуть бути значні зміни в перекладі власних назв, широко використовуються перекладацькі трансформації. Крім того, застосовуються зменшено-пестливі форми імен (Марійка, Оксанка, Оленочка).

Таким чином, відтворюючи власні назви, перекладач має бути обізнаним у культурі мови-перекладу та мови-оригіналу та знати особливості

використання перекладацьких трансформацій. Також важливим чинником вдалого перекладу власних назв є врахування різних мовних стилів та типів тексту. Для них існують різні стратегії перекладу. Важливим аспектом є типологія власних назв та походження окремих мовних одиниць. Отже, щоб коректно відтворити стилістичні та контекстуальні особливості, перекладач повинен мати цілісну картину лінгвістичного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галкіна О., Сітко А. Відтворення ідеонімів та прагматонімів у перекладі. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика*: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудмаїяна, С.І. Сидоренка. – К.: Аграр Медіа НГруп, 2018. – С. 124-129.
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства, підруч. – 2.вид. – К. Академія, 2005.
3. Сітко А.В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві. *Наукові записки*. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 116. – С. 199–203.
4. Behnaz Sanaty Pour. How to Translate Personal Names [Електронний ресурс] / Behnaz Sanaty Pour. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://translationjournal.net/journal/50proper.htm>.

Радченко М. О.

студентка II курсу

факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Науковий керівник: **Сітко А. В.**

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ

Проблема адекватного перекладу на сьогодні є однією з найбільш актуальних у галузі перекладознавства та потребує детального дослідження, особливо коли мова йде про відтворення таких елементів як абревіатури та скорочення.

З-поміж різних способів словотворення скорочення та абревіація займають важливе місце. Це відносно нові процеси, які ще недостатньо досліджені. Вони виникли в результаті швидкого прогресу людства, яке прагне до стислості, економії часу та енергії. Ці явища використовуються в різних сферах життя: науці, праві, медицині, політиці. Тому часто, щоб зрозуміти абревіатури та скорочені лексичні одиниці, потрібно мати екстралінгвістичні знання.